

NR 5 (53)/2009
WRZEŚIEŃ
PAŹDZIERNIK

VITA ACADEMICA

ISSN 1642-2244

BIULETYN INFORMACYJNY UNIwersYTETU PAPIESKIEGO JANA PAWŁA II

IX Międzynarodowa Konferencja Europejska

Dwór w Tomaszowicach
Krakowskie Centrum Konferencyjne

www.dwor.pl

**REKTOR I SENAT
UNIWERSYTETU PAPIESKIEGO JANA PAWŁA II**

mają zaszczyt zaprosić na

**I UROCZYSTĄ INAUGURACJĘ
ROKU AKADEMICKIEGO 2009/2010
UNIWERSYTETU PAPIESKIEGO JANA PAWŁA II**

która odbędzie się

W PIĄTEK 16 PAŹDZIERNIKA 2009 r.
W ROCZNICĘ WYBORU KS. KARDYNAŁA KAROLA WOJTYŁY
NA STOLICĘ PIOTROWĄ

10.00 – EUCHARYSTIA, kościół uniwersytecki św. Anny w Krakowie
12.00 – UROCZYSTA AKADEMIA, Filharmonia Krakowska

Spis treści

Władze Uniwersytetu	3
Dni Jana Pawła II - program	4
IX Międzynarodowa Konferencja Europejska	
Przemówienie ks. kard. Stanisława Dziwisza	5
Przemówienie ks. rektora Jana M. Dyducha	7
Wykład o. dr. hab. Dariusza Kasprzaka OFM ^{Cap}	
Kapłaństwo w starożytności chrześcijańskiej	8
Letnia Szkoła Animatorów Biblijnych	11
Chór „Psalmodya”	12
Duszpasterstwo Akademickie PATMOS	13
Wykłady otwarte	14
Czytelnia	15

VITA ACADEMICA

Biuletyn Informacyjny
Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II

Redakcja
ul. Kanonicza 9, 31-002 Kraków
tel./faks 012 370 86 06
e-mail: rzecznik@upjp2.edu.pl

Redaktor prowadzący: Jędrzej Majka
Opracowanie graficzne: Krzysztof Korzeniak

Redakcja nie zwraca materiałów nie zamówionych oraz
zastrzega sobie prawo do skrótów i redakcyjnego opracowania
tekstów przyjętych do druku.

Numer zamknięto 5 października 2009 r.

Wielki Kanclerz Uniwersytetu
JE ks. kard. dr Stanisław Dziwisz

Rektor
ks. prof. dr hab. Jan Maciej Dyduch

Prorektor
ks. prof. dr hab. Maciej Ostrowski

Prorektor
ks. dr hab. Władysław Zuziak, prof. UPJP2

Wydział Filozoficzny

dziekan – ks. dr hab. Janusz Mączka, prof. UPJP2
p.o. prodziekana – o. dr Marek Urban CSsR
p.o. prodziekana – ks. dr Wojciech Grygiel FSSP

Wydział Historii i Dziedzictwa Kulturowego

dziekan – ks. dr hab. Józef Wołczański, prof. UPJP2
p.o. prodziekana – dr Marek Hałaburda
p.o. prodziekana – s. dr Elżbieta Elena Wróbel

Wydział Nauk Społecznych

dziekan – ks. prof. dr hab. Janusz Mastalski
prodziekana – ks. dr hab. Andrzej Baczyński, prof. UPJP2
p.o. prodziekana – ks. dr Antoni Świerczek

Wydział Teologiczny

dziekan – ks. dr hab. Jan Daniel Szczurek, prof. UPJP2
prodziekana – ks. dr hab. Arkadiusz Baron
prodziekana – o. dr hab. Dariusz Kasprzak OFMCap

Wydział Teologiczny Sekcja w Tarnowie

dziekan – ks. dr hab. Antoni Żurek
p.o. prodziekana – ks. dr Jacek Nowak

Dni Jana Pawła II

W 2006 roku uczelnie reprezentowane w Kolegium Rektorów Szkół Wyższych Krakowa podjęły nową inicjatywę organizowania w Krakowie *Dni Jana Pawła II*.

Jest to przedsięwzięcie o charakterze naukowym, popularyzującym i kulturalnym. *Dni Jana Pawła II* mają inspirować badania naukowe i popularyzować dziedzinę, jakie pozostawił po sobie Papież – nasz rodak. Pierwsza edycja *Dni Jana Pawła II* odbyła się w 2006 roku pod hasłem *Wielowymiarowość Prawdy*. W kolejnym roku – 2007 – wiodącym tematem uroczystości było *Dobro*, a w roku ubiegłym – 2008 – *Piękno*.

Tegoroczna edycja pod hasłem *Wiara i nauka* odbędzie się w dniach od 4 do 6 listopada. Patronat honorowy nad *Dniami Jana Pawła II* obejmą: metropolita krakowski JE kard. Stanisław Dziwisz, JE kard. Franciszek Ma-

charski, prezydent miasta Krakowa, wojewoda Małopolski i marszałek Województwa Małopolskiego.

W ramach tegorocznych *Dni Jana Pawła II* przewidziana jest sesja naukowa *Wiara i nauka*, panel dyskusyjny *Jan Paweł II między Galileuszem a Darwinem*, warsztaty ze studentami w poszczególnych uczelniach Krakowa i Małopolski oraz konkurs literacki na temat *Wiara i nauka* dla studentów z całej Polski na prace inspirowane myślą i twórczością Karola Wojtyły – Jana Pawła II. Odbędzie się szereg imprez o charakterze kulturalnym i artystycznym, jak koncerty muzyczne, wystawy, wieczór poezji, spektakl teatralny i inne. Wydane zostaną publikacje książkowe w specjalnie zainicjowanych seriach związanych z *Dniami Jana Pawła II*.

Dni Jana Pawła II - 16 października - 15 listopada 2009 roku

PROGRAM

Wystawa *Moja Alma Mater*

Collegium Novum UJ, ul. Gołębia 24, Kraków (16 października – 5 listopada 2009 roku)

Kompleks Nauk Przyrodniczych na Kampusie 600-lecia Odnowienia Uniwersytetu Jagiellońskiego (6 – 15 listopada 2009 roku)

Organizator: Archiwum Uniwersytetu Jagiellońskiego

4 listopada 2009 roku (środa)

9.30 – 13.00 – *Sesja naukowa Wiara i nauka*

Aula Collegium Novum UJ, ul. Gołębia 24, Kraków

Organizator: Uniwersytet Jagielloński

9.30 – 10.00 – *Humanistyka w myśli Jana Pawła II* – prof. dr hab. Franciszek Ziejka (UJ)

10.00 – 10.30 – *List Jana Pawła II do George'a Coynego SJ* – po dwudziestu latach – ks. prof. dr hab. Stanisław Wszolek (UPJP2)

10.30 – 11.00 – *Polska na wirażu dziejów* - polskie środowisko akademickie w 11 lat po encyklice „Fides et ratio” – prof. dr hab. inż. Janusz Kawecki (Politechnika Krakowska)

11.00 – 11.30 – przerwa

11.30 – 12.00 – *Od fenomenu do fundamentu. Falszywy dylemat filozofii religii* – prof. dr hab. Karol Tarnowski (UPJP2)

12.00 – 12.30 – *Teologia a naukowa wizja świata* – ks. dr Zbigniew Liana (Centrum Kopernika)

12.30 – 13.00 – *Recepcja teorii ewolucji w Rosji* – s. dr Teresa Obolevitch (Centrum Kopernika)

13.30 – 14.30 – *Wiara i nauka Galileusza* – fragmenty tekstu Bertolda Brechta „Życie Galileusza” czyta Krzysztof Globisz.

Aula Collegium Novum UJ, ul. Gołębia 24, Kraków

Organizator: Państwowa Wyższa Szkoła Teatralna im. Ludwika Solskiego w Krakowie

17.00 – 19.00 – *Projekcja filmu „Moja Alma Mater”*

Sala im. ks. Józefa Tischnera w Collegium Witkowskiego UJ, ul. Gołębia 13, Kraków

Organizator: Archiwum Uniwersytetu Jagiellońskiego

19.30 – *Koncert*

Filharmonia Krakowska, ul. Zwierzyniecka 1, Kraków

Organizator: Akademia Muzyczna w Krakowie

5 listopada (czwartek) 2009 roku

10.00 – 12.00 – *Dyskusja panelowa Jan Paweł II między Galileuszem a Darwinem*

Aula Collegium Novum UJ, ul. Gołębia 24, Kraków

Moderator: dr hab. Bartosz Brożek (UPJP2)

Uczestnicy: ks. prof. dr hab. Michał Heller (Centrum Kopernika); ks. dr hab. Janusz Mączka, prof. UPJP2 (UPJP2); ks. dr Włodzimierz Skoczny (UPJP2); prof. dr hab. Jerzy Vetulani (PAN); dr Wojciech Załuski (UJ)

Organizator: Uniwersytet Jagielloński

13.00 – 16.00 – *Warsztaty w uczelniach krakowskich*

- Muzyka jako wyraz wiary – Akademia Muzyczna w Krakowie
- Wiara – nauka – sport – Akademia Wychowania Fizycznego w Krakowie
- Kamera uchwycione – moje spotkania z Janem Pawłem II – pokaz amatorskich filmów ze spotkań z Janem Pawłem II – Krakowska Akademia im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego

• Wiara i nauka w myśli wielkich filozofów i teologów – Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie

• Wiara – nauka – Uniwersytet Rolniczy w Krakowie

• Panel dyskusyjny z udziałem o. prof. dr hab. Jana Andrzeja Kłoczowskiego OP – Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie

17.00 – *Msza św. w Katedrze Wawelskiej*

18.00 – *Wręczenie nagród za prace konkursowe na temat „Wiara i nauka”*

19.00 – *Wspólna kolacja organizatorów Dni Jana Pawła II 2009 i laureatów konkursu literackiego (Wawel)*

DNI JANA PAWEŁA II W NOWYM SĄCZU

19.00 – *Wieczór muzyki i słowa* – kościół pw. św. Kazimierza przy ul. Długosza w Nowym Sączu

Organizator: Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Nowym Sączu

6 listopada (piątek) 2009 roku

DNI JANA PAWEŁA II W NOWYM TARGU

Warsztaty na temat: *Wiara i nauka w myśli Jana Pawła II*

Część 1.

14.30 – 16.30 – *Konferencja naukowa:*

- ks. dr Edward Pasteczko, Moralny aspekt relacji między rozumem a wiarą
- prof. dr hab. Elwira Buszewicz, Wiara i nauka w świetle „Tryptyku rzymskiego”
- dr Jerzy Roszkowski, Pielgrzymki Jana Pawła II na Podhale oraz jego spotkania z górami i góralami
- dr Urszula Janicka-Krzywda, Ostatnim góralskim szlakiem Karola Kardynała Wojtyły

Część 2.

16.30 – 17.30 – *Uroczysta Msza św. w kościele pw. św. Katarzyny* z udziałem pracowników i studentów PPWSZ w Nowym Targu oraz młodzieży i mieszkańców Nowego Targu i okolic

Część 3.

17.30-18.30 – *Wieczór muzyki i słowa „W hołdzie Janowi Pawłowi II”*

Wykonanie: słowa – studenci PPWSZ, muzyka – uczniowie Państwowej Szkoły Muzycznej w Nowym Targu

Organizatorzy: Podhalańska Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Nowym Targu wraz z Duszpasterstwem Akademickim

Organizator: Podhalańska Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Nowym Targu

DNI JANA PAWEŁA II W TARNOWIE

11.00 – 13.00 – *sesja naukowa*

• 11.00 – 11.30 prof. dr hab. Aleksander Wilkoń, Wiara i nauka w nauczaniu Jana Pawła II

• 11.30 – 12.00 prof. PWSZ dr hab. Zofia Cygal-Krupa, Pole leksykalno-semantyczne „nauka i wiara” w tekstach Jana Pawła II

• 12.00 – 12.30 ks. prof. PWSZ dr hab. Zbigniew Wolak, Wiara a nauki ściśle według Jana Pawła II

Warsztaty studenckie: Wiara i nauka w poezji i prozie Karola Wojtyły – Jana Pawła II z udziałem studentów filologii angielskiej, niemieckiej, polskiej i romańskiej

Organizator: Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Tarnowie

ks. kard. Stanisław Dziwisz

Chrześcijańska odpowiedzialność w obliczu kryzysów. Wyzwania w polityce, porządku społeczno-gospodarczym, kulturze i komunikacji

Szanowni Państwo,

1. Już po raz kolejny mam zaszczyt otwierać międzynarodową konferencję z cyklu „Rola Kościoła katolickiego w procesie integracji europejskiej”, organizowaną przez dobrze nam znane Fundację im. Roberta Schumana i Fundację Konrada Adenauera, Frakcję Europejskiej Partii Ludowej i Europejskich Demokratów z Parlamentu Europejskiego oraz Papieski Uniwersytet Jana Pawła II w Krakowie. Cieszę się, że jesteście wierni tej tematyce, ponieważ jest ona ciągle bardzo ważna, nie tylko dla Europy Środkowo-Wschodniej, ale również dla Europy Zachodniej. Aby Europa mogła oddychać oboma płucami – jak mówił przed laty Jan Paweł II – musi stwarzać równe szanse dla wszystkich jej mieszkańców. Dziś staje się to powoli możliwe również dzięki tym spotkaniom, podczas których podejmujecie Państwo ważne dla naszego kontynentu i świata problemy.

2. W tym roku tematem wykładów i dyskusji będzie sprawa *Chrześcijańskiej odpowiedzialności w obliczu kryzysów*. Nie muszę podkreślać, jak problem ten jest dziś ważny w kontekście kryzysu gospodarczego, jaki przeżywa Europa i świat. Nie chciałbym jednak wchodzić w szczegóły problematyki, ponieważ na ten temat będą się wypowiadać najwybitniejsi specjaliści z dziedziny ekonomii, polityki, etyki i kultury. Pragnąłbym jedynie przypomnieć kontekst nauczania Kościoła, który szczególnie od czasów encykliki *Rerum novarum* papieża Leona XIII, przez *Populorum progressio* Pawła VI, po *Sollicitudo rei socialis* Jan Pawła II i ostatnią encyklikę Ojca Świętego Benedykta XVI *Caritas in veritate*, włącza się w problemy, jakimi żyje świat.

Troska o sprawy społeczne i gospodarcze jest troską o człowieka, który wierzy w Boga i przez swoje życie ziemskie, uwikłane we wszystkie sprawy ekonomiczne i polityczne, dąży do osiągnięcia zbawienia wiecznego. Ojciec Święty Jan Paweł II często powtarzał, że „człowiek jest drogą Kościoła”, dlatego Kościół nie może głosić Ewangelii o Jezusie Chrystusie w oderwaniu od realiów tego świata.

3. Przeżywając kryzys ekonomiczny, jaki ogarnął świat w naszych czasach, i doświadczając jego skutków, chcemy przypomnieć podstawowe prawdy o chrześcijańskim rozumieniu rozwoju, odwołując się do nauki społecznej Kościoła, która Ewangelię odnosi do życia ludzi i społeczeństwa oraz do rzeczywistości doczesnych. Papież Paweł VI w encyklice *Populorum progressio* (nr 3. 8) w centrum swojej refleksji postawił prawdę, że głoszenie Chrystusa jest dla ludzi wierzących pierwszym i zasadniczym czynnikiem rozwoju człowieka. Chrystus bowiem

całym swoim życiem - męką, śmiercią i zmartwychwstaniem - ukazał pełnię człowieczeństwa oraz przeznaczenie człowieka do szczęścia w Bogu.

Otwarcie się na Boga w Jezusie Chrystusie jest jednocześnie otwarciem się na człowieka we wszystkich wymiarach jego życia. Podejmując więc sprawy społeczne, Kościół nie wychodzi poza swoją misję, a jedynie naukę Chrystusa odnosi do konkretnego człowieka w jego uwarunkowaniach społecznych, ekonomicznych i kulturowych.

4. Kontynuując myśl swojego poprzednika, Jan Paweł II w encyklice *Sollicitudo rei socialis* nie podawał sposobów rozwiązywania trudności ekonomicznych czy społecznych współczesnego świata, ponieważ Kościół nie zajmuje się wprost ekonomią czy gospodarką, lecz wskazywał mechanizmy antropologiczne, które leżą u podstaw wszelkich kryzysów. Według niego problem kryzysu wynika z faktu, że człowiek dotknięty przez grzech pierworodny i jego skutki w postaci pychy i egoizmu bardziej nastawia się na posiadanie niż na dzielenie się dobrami materialnymi i duchowymi. W ten sposób rodzi się w człowieku napięcie między „być” i „mieć”. W *Sollicitudo rei socialis* Papież pisał: „są tacy, nieliczni, którzy posiadają wiele i nie potrafią prawdziwie «być», bowiem na skutek odwrócenia hierarchii wartości przeszkodą staje się dla nich kult «posiadania»; są także i tacy, liczni, którzy mają mało lub nic i którzy nie są w stanie realizować swego zasadniczego ludzkiego powołania z powodu braku niezbędnych

dóbr” (nr 28). Według Jana Pawła II zło nie polega na tym, że ktoś ma dobra, lecz na tym, że one stają się celem jego działania, a nie środkiem, oraz że nie uwzględnia „jakości i hierarchii” dóbr.

Widząc niesprawiedliwości, jakie dokonują się we współczesnym świecie, Jan Paweł II napiętnował istnienie mechanizmów ekonomicznych, finansowych i społecznych, które prowadzą do gwałtownego wzbogacania się jednych i zubożenia drugich: „Me-

chanizmy te, uruchomione — w sposób bezpośredni lub pośredni — przez kraje bardziej rozwinięte, sprzyjają — poprzez samo ich funkcjonowanie — interesom tych, którzy nimi manewrują, ale w końcu doprowadzają do zdławienia lub uzależnienia gospodarki krajów słabiej rozwiniętych” (*Sollicitudo rei socialis*, nr 16). Jakże prorocze okazały się te słowa Ojca Świętego w kontekście kryzysu, jaki rozpoczął się w ubiegłym roku i ogarnął cały świat. Oznakami tego kryzysu jest wzrastające bezrobocie i brak mieszkań oraz wielkie zadłużenie ludzi, którzy nabywają mieszkania. Wzrasta zadłużenie nie tylko indywidualnych osób czy przedsiębiorstw, ale również całych państw (*Sollicitudo rei socialis*, nr 17-18).

Chrześcijanie, przypominał Jan Paweł II, są odpowiedzialni za losy świata poprzez zaangażowanie w sprawy ekonomiczne i społeczne. Mają więc moralny obowiązek, w oparciu o zasadę *solidarności społecznej*, dzielić się dobrami z biedniejszymi. Prawdziwy rozwój nie polega więc na egoistycznym gromadzeniu dóbr materialnych, zasobów technicznych czy intelektualnych, lecz wymaga dokonywania sprawiedliwego podziału tego, co człowiek wytwarza (por. *Sollicitudo rei socialis*, nr 9). Troska o rozwój gospodarczy i kulturowy jest jednocześnie troską o pokój na świecie.

5. Kontynuując myśl Pawła VI, zawartą w *Populorum progressio*, i Jana Pawła II z *Sollicitudo rei socialis*, Ojciec Święty Benedykt XVI w encyklice *Caritas in veritate* poświęconej sprawom społecznym świata doby kryzysu nie tylko stawia realistyczną diagnozę dotyczącą naszej rzeczywistości, ale jeszcze raz chce powiedzieć, że walka z kryzysem polega na głębokiej przemianie stosunków między narodami i liberalnego modelu życia gospodarczego. Przypomina o potrzebie solidarności między bogatymi i biednymi, między „Północą” i „Południem”, oraz konieczności odniesienia spraw gospodarczych do sumienia człowieka.

Ojciec Święty Benedykt XVI podkreśla, że potrzebna jest zmiana podejścia do życia. Chodzi o to,

abyśmy wszyscy zrewidowali styl życia, który często polega na szukaniu nowych przyjemności i konsumowaniu ich bez końca. Papież pisze w encyklice: „Potrzebna jest skuteczna zmiana mentalności, która nas skłoni do przyjęcia nowych stylów życia, «w których szukanie prawdy, piękna i dobra oraz wspólnota ludzi dążących do wspólnego rozwoju byłyby elementami decydującymi o wyborze jakości konsumpcji, oszczędności i inwestycji»” (*Caritas in veritate*, nr 51).

W obliczu światowego kryzysu ekonomicznego słyszy się coraz częściej głosy zachęcające do refleksji nad jakością i sensem życia. Po raz kolejny wiadać, że cywilizacja nastawiona na posiadanie dóbr

materialnych szybko wyczerpuje swoje możliwości rozwoju. Wydaje się konieczny powrót do nieprzemijających wartości, które nadają sens postępowi i pomagają pokonać bezmyślny kult konsumpcji oraz ukazać transcendentny wymiar naszego życia. Dziękuję Państwu za uwagę.

ks. kard. Stanisław Dziwisz

Słowo wygłoszone podczas IX Międzynarodowej Konferencji z cyklu „Rola Kościoła katolickiego w procesie integracji europejskiej”, 11 września 2009 r.

Jedność europejska

Czcigodni i drodzy Zebrani,

tematem wiodącym kończącej się IX Międzynarodowej Konferencji jest „Chrześcijańska odpowiedzialność w obliczu kryzysów”. Nasze konferencje mają dłuższą tradycję niż obecność Polski w Unii Europejskiej, bo odbywają się już od dziewięciu lat, Polska zaś jest obecna w Unii od lat pięciu. Tą konferencją chcieliśmy także uczcić ten „mały jubileusz”. Od zeszłorocznej konferencji spotęgował się w świecie kryzys gospodarczo-finansowy. Prawie od roku jest to główny temat, którym karmią nas środki przekazu. Trzeba dodać, że kryzys ten oddziałuje na życie polityczne, społeczne, kulturalne, w szczególności na społeczny przekaz. Działają tu zasady naczyń połączonych. Dlatego temat tegorocznej konferencji jest bardzo aktualny i potrzebny. W wystąpieniach prelegentów, panelistów, w referatach, panelach i dyskusji słusznie i trafnie zwrócono uwagę na wieloraki kryzys i jego aspekty. Uczyniono to w odniesieniu do jednoczącej się Europy, a nawet szerzej. Kryzys ten nie pozostaje bez wpływu na proces jednoczenia się Europy. Na pewno jest on utrudnieniem na drodze do jedności, ale – trzeba dodać – próby wyjścia z kryzysu mogą przyczynić się do zdynamizowania procesu jednoczenia.

Te próby wyjścia ukazuje katolicka nauka społeczna, zobowiązując chrześcijan do działania. Program takiego działania został zawarty w encyklikach społecznych papieży ostatnich dziesięć lat, a w szczególności sługi Bożego Jana Pawła II, a ostatnio papieża Benedykta XVI. Przywołam tutaj jego ostatnią encyklikę *Caritas in veritate* z 29 czerwca 2009 roku. Wydaje się, że jej problematyka jest zbieżna z tematyką poruszoną podczas konferencji.

Pozwólcie, że zwrócę uwagę na jedną tylko sprawę: kryzys nie rodzi się sam, jego przyczyną są ludzie, ich grzechy i nieład moralny, mówiąc inaczej – kryzys etyczny. Dlatego odnowa życia politycznego, społecznego, ekonomicznego i kulturalnego może się dokonać przez odrodzenie i rozwój człowieka, przez równowagę moralną. Pisze Benedykt XVI w przywołanej encyklice: „Człowiek rozwija się, gdy wzrasta duchowo, gdy jego dusza zna samą siebie, ową prawdę, której zarodek Bóg w nim umieścił, gdy prowadzi dialog z samym sobą oraz ze swym Stwórcą” (nr 76.)

W tym kontekście IX Konferencja jest ważnym wydarzeniem dla naszego Uniwersytetu Papieskiego i naszego miasta, a przede wszystkim jest ważna dla pogłębienia i szerzenia świadomości o jedności europejskiej. Dlatego za to wszystko pragnę podziękować jej uczestnikom, organizatorom i współorganizatorom. Organizatorami są: Fundacja Konrada Adenauera w Polsce, Fundacja Roberta Schumana w Luksemburgu i Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie, współorganizatorzy zaś to: Frakcja Europejskiej Partii Ludowej (Chrześcijańscy Demokraci) w Parlamencie Europejskim, Wydawnictwo „Wokół nas” z Gliwic oraz Konferencja Episkopatów Wspólnoty Europejskiej COMECE. Jeszcze raz dziękuję wszystkim, w szczególności dziękuję Panom Rafałowi Budnikowi i Michałowi Górze i wyrażam nadzieję, że spotkamy się za rok.

ks. prof. dr hab. Jan M. Dyduch
rektor UPJP2

Słowo wygłoszone na zakończenie IX Międzynarodowej Konferencji z cyklu „Rola Kościoła katolickiego w procesie integracji europejskiej”, 11 września 2009 r.

Kapłaństwo w starożytności chrześcijańskiej

19 czerwca 2009 roku, w uroczystość Najświętszego Serca Pana Jezusa, Ojciec Święty Benedykt XVI zainaugurował Rok Kapłański, którego zasadniczym tematem jest „wierność Chrystusa, wierność kapłana”. W niniejszym wykładzie, podejmując powyższą myśl chcę prześledzić, co na temat kapłaństwa mówią nam najważniejsze źródła chrześcijańskie okresu patrystycznego.

1. Problematyka chrześcijańskiego urzędu kapłańskiego w I wieku

Posiadamy dziś stosunkowo mało źródeł pisanych, dotyczących genezy chrześcijańskiego kapłaństwa. Kluczowe pozostają dla nas teksty z I i II wieku. Dlatego już na początku należy metodologicznie rozróżnić, co podają nam na temat kapłaństwa chrześcijańskiego same źródła, a co mentalizują hipotezy stawiane na bazie tekstów źródłowych. Odnośnie do genezy kapłaństwa chrześcijańskiego istnieje bowiem sporo teorii teologicznych i socjologicznych.

Spośród najważniejszych z nich należy wymienić: • teorię urzędu kapłańskiego rozumianego jako wytwór kultu w kulturze chrześcijańskiej; według tej teorii legitymizacja urzędu pochodziłaby od wspólnoty wiernych, bez konieczności odwoływania się do sakramentu święceń; • teorię hellenizacji judeochrześcijaństwa, z czego miałyby wynikać stopniowa sakralizacja i sakramentalizacja funkcji kapłańskiej; • teorię *οικοδεσπότης* jako modelu kulturowego czy • koncepcję *ordo* i jego reprezentacji w Kościele.

Także teologia kapłaństwa wczesnochrześcijańskiego jest dosyć złożona: z jednej strony mamy w NT zapisy o woli Chrystusa Pana, będącego sługą wszystkich, i kapłaństwa powszechnego wiernych po chrzcie, ale również odniesienia do urzędowego kapłaństwa starotestamentalnego i nowotestamentalnego. Ewangelie i listy NT przekazują nam katechezę o Chrystusie – Bogu i Człowieku, prawdziwym i jedynym Kapłanie Nowego Przymierza, ale posiadamy też jednoznaczne zapisy o ciągłym ustanawianiu przez apostołów rozmaitych urzędów ministrów wczesnochrześcijańskich. Żaden z tekstów NT nie przyznaje jakimkolwiek ministrom chrześcijańskim wyraźnego tytułu kapłańskiego, z drugiej strony jednak należy podkreślić za kardynałem Albertem Vanhoyem SJ, że na początku kształtowania się urzędu kapłańskiego w Kościele wspomniane posługi chrześcijańskich ministrów nie były rozumiane jako kontynuacja żydowskiego kapłaństwa.

2. Kapłan w II wieku

Nowy Testament przekazał Kościołowi I wieku urząd kapłański, którego pochodzenie jest wyraźnie apostołskie, a sam urząd jest rozumiany jako posługa w służbie Chrystusa (*diakonia in Christo*). Właśnie apostołowie, w obliczu bliskiej śmierci, wobec szeregu herezji przekazali innym, wybranym przez siebie chrześcijanom funkcje apostołskiego nauczania i przewodzenia Kościołom chrześcijańskim. Funkcje prezbiterów, episkopów i diakonów, proroków, nauczycieli były przekazywane we wspólnotach chrześcijańskich także po śmierci apostołów.

Dzieło Hermasa Pasterz oraz anonimowy utwór *Nauka Dwunastu Apostołów*, czyli *Didache*, potwierdzają, że na przełomie I i II wieku istniały jeszcze w Kościele posługi charyzmatyczne: posługa apostołów, posługa proroków oraz posługa nauczycieli, o których w latach sześćdziesiątych I wieku mówił św. Paweł w 1 Kor 12, 18. Te funkcje charyzmatyczne były spotykane nie tylko w Jerozolimie czy Antiochii, ale także w Rzymie. Jednak urząd wędrownych apostołów, a także proroków i nauczycieli przestał istnieć w Kościele pod koniec I wieku.

Jak zatem doszło do tego, że w Kościele pozostały jedynie struktury prezbiterów oraz struktury *ἐπισκοπῶν καὶ διακονῶν*, które z czasem w III wieku złąły się w jedno kapłaństwo urzędowe? Bardzo dobrze niejednoznaczność terminologiczną dotyczącą początków kapłaństwa chrześcijańskiego tłumaczy hipoteza przedstawiona przez Adalberta Hammana OFM. Zakłada on, że we wspólnotach judeochrześcijańskich I i II wieku podstawową strukturą ministerialną byli prezbiterzy, natomiast we wspólnotach etnochrześcijańskich tamtego okresu podstawową strukturą ministerialną byli *ἐπισκοπῶν καὶ διακονῶν*. Fuzja obu tych struktur nastąpiła zasadniczo w II i III wieku i tak powstało kapłaństwo monarchiczne o trójdzielnej strukturze (biskup, prezbiterzy, diakoni).

Odnośnie do struktury prezbiterów, to wydaje się, że wspólnoty chrześcijańskie powstałe z judaizmu posługiwały się tym, co istniało już wcześniej w samym judaizmie, tzw. „radą starszych”, czyli według późniejszego określenia, zdomowionego w greckojęzycznym chrześcijaństwie, „radą prezbiterów”. Prezbiterzy zatem to nic innego jak żydowska struktura starszych, która była czymś naturalnym dla zakładanych przez apostołów wspólnot judeochrześcijańskich. Po wypełnieniu się misji apostołów i ustaniu okresu misji charyzmatycznych proroków i nauczy-

cieli to właśnie prezbiterzy przejęli strukturalny trud tworzenia stałej organizacji Kościoła.

3. Struktura „episkop i diakon” ἐπισκοποι καὶ διακονοι

Tam, gdzie nie było synagog i wierni chrześcijańscy pochodzili w zdecydowanej większości z rozmaitych środowisk pogańskich, nieposiadających jakichkolwiek więzi organicznych z judaizmem, utrwała się już od czasów apostoelskich inna struktura kapłaństwa chrześcijańskiego: ἐπισκοποι καὶ διακονοι co najlepiej przetłumaczyć jako episkop i diakon. Jak zaznacza Hamman, nazwy te nie są ani kultyczne, ani żydowskie. Episkop to termin wzięty z administracji świeckiej, określający inspektora, odznaczającego się wyższością urzędu w stosunku do innych urzędników. Natomiast diakon to służa, ktoś podporządkowany wyższemu urzędnikowi. Episkopi i diakoni według Didache 14-15 byli w swych zadaniach porównywani z prorokami i nauczycielami, a celem ich działalności była ewangelizacja świata pogańskiego, nauczanie oraz funkcje liturgiczne.

O funkcji episkopów i diakonów w pierwszych wspólnotach chrześcijańskich mówi nam też trochę św. Klemens w swoim Liście do Koryntian, napisanym ok. 96 roku. Chcąc przywrócić porządek hierarchiczny w Kościele w Koryncie, odwoływał się on do norm ustanowionych przez samych apostołów: „Nauczając po różnych krajach i miastach, pierwszych spośród nawróconych poddawali próbie Ducha i ustanawiali ich episkopami (biskupami) i diakonami dla przyszłych wierzących” (42, 4).

4. Połączenie struktury prezbiterialnej ze strukturą ἐπισκοποι καὶ διακονοι – kapłaństwo monarchiczne

Struktura prezbiterów zaczęła wchodzić w fuzję ze strukturą episkop – diakon. Proces ten następował stopniowo, w zależności od miejsca i okoliczności. Prawdopodobnie ukształtowała się forma wyboru przewodniczącego gminy chrześcijańskiej jako biskupa: był on wybierany spośród kolegium prezbiterów. Jednym z pierwszych dokumentów pisanych, poświadczających powstanie w chrześcijaństwie kapłaństwa monarchicznego, są listy pasterskie św. Ignacego Antiocheńskiego. Ignacy, będący trzecim episkopem Antiochii (po św. Piotrze Apostole i po św. Ewodiuszu), przewodził tamtejszemu Kościołowi prawdopodobnie w latach 70-107. W swoich listach zaświadcza, że w jego Kościele istnieje na przełomie I/II wieku hierarchia trójstopniowa: episkop, prezbiter, diakon, a ich funkcje są już jasno określone.

W II wieku struktura monarchiczna kapłaństwa rozszerzała się na cały Kościół. Kapłaństwo monarchiczne stało się, jak zaświadcza to św. Ireneusz z Lyonu, jedną z reguł prawa chrześcijan: to biskup

będzie stał na czele Kościoła lokalnego jako stróż doktryny i przewodniczący liturgii. Potwierdza to, zdaniem Ireneusza, nieprzerwana tradycja kościelna: od apostołów do prezbiterów i episkopów/prezbiterów. Od przełomu II i III wieku już biskup monarchiczny, a nie episkop/prezbiter jako duchowy pasterz będzie pełnił we wspólnocie chrześcijańskiej rolę jednoczącą, doktrynalną oraz kierowniczą. W III wieku, jak zaświadcza np. Tradycja Apostolska, syryjskie Didascalia Apostolorum, świadectwa św. Klemensa Aleksandryjskiego i Orygenesza oraz Tertuliana z jego okresu katolickiego i św. Cypriana z Kartaginy, istnieją ciągle odwołania do struktury monarchicznej Kościołów chrześcijańskich, która staje się rzeczywistością całego Kościoła. Wymowne jest świadectwo św. Korneliusza zawarte w pochodzącym z około 251 r. Liście do Fabiusa, biskupa Antiochii, gdzie podaje on jako biskup Rzymu stan swego duchowieństwa: 1 biskup, 46 prezbiterów, 7 diakonów, 7 subdiakonów, 42 akolitów, 52 egzorcystów, lektorów i ostiariuszy.

5. Traktaty o kapłaństwie

Obok mnóstwa doraźnych listów, homilii, katechez czy normatywnego nauczania kościelnego zawartego w tekstach synodalnych i liturgicznych, starożytność chrześcijańska okresu patrystycznego zostawiła nam siedem traktatów poświęconych w całości kapłaństwu. Traktaty o kapłaństwie pojawiły się w Kościele stosunkowo późno, bo dopiero w 2. połowie IV wieku, ich geneza pozostaje w związku z laicyzacją ówczesnego chrześcijaństwa, ale także z rozwojem życia monastycznego oraz sporami chryzologicznymi i eklezjologicznymi tamtego czasu. W Kościele Zachodnim zachowały się cztery, a w Kościele Wschodnim trzy takie traktaty o kapłaństwie chrześcijańskim.

Na Zachodzie pierwsze dzieło o kapłaństwie napisał w 390 r. biskup Mediolanu, św. Ambroży, a zatytułował je znacząco: Obowiązki duchownych. Ambroży wskazał na to, co jest ważne dla chrześcijańskiego kapłana: honestum et utile, reguły moralności, a przede wszystkim zaznaczył, że dziedzictwem duchownych chrześcijańskich jest Bóg, dlatego powinni wyróżniać się poszukiwaniem dóbr wiecznych, a nie materialnych, czystością moralną, miłością do wiernych, troską o liturgię oraz dyscypliną względem biskupów.

Św. Augustyn, biskup północnoafrykańskiego Hippo Regius, w napisanym w 400 roku traktacie Początkowe nauczanie katechizmu oraz w IV księdze traktatu O nauce chrześcijańskiej, napisanego w 427 roku, omawiając problem kapłanów jako nauczycieli Kościoła zaznaczał, że przyjmują oni święcenia przede wszystkim po to, aby służyć wspólnie

cie chrześcijańskiej. Dlatego winni się odznaczać wiedzą, którą później będą przekazywać innym. W przepowiadaniu powinni kierować się zasadą *uti et frui*, mają też nabyć odpowiednie sposoby nauczania oraz informacje o środowisku, do którego adresują swe nauczanie, a kiedy napotkają na trudności, winni je roztropnie pokonywać.

Św. Grzegorz Wielki, biskup Rzymu, w Księdze reguły pasterskiej z 590 roku podkreślał obowiązki duszpasterskie kapłanów, mówił o cnotach, jakimi winni się odznaczać, zaznaczał przy tym szczególnie nauczycielskie i wychowawcze obowiązki kapłanów, mówił wreszcie o obowiązku podjęcia refleksji nad samym sobą, zachęcając do praktyki rachunku sumienia. Dla Grzegorza Wielkiego sztuka duszpasterska polega na zachowaniu harmonii pomiędzy kontemplacją a sprawowaniem posług kapłańskich.

Św. Izydor, biskup Sewilli, w dziele O obowiązkach duchownych podkreślał szczególnie ducha czystości, ubóstwa oraz oddania się duchownych posłudze Kościołowi. Izydor zwracał uwagę na odpowiednią wiedzę i świadectwo życia, jakie duchowni winni dawać swym wiernym. Powiadał, że godność kapłaństwa wynika z posługi wiernym, a czystość moralna jest konsekwencją zadań przyjętych przez konsekrację, to jest uświęcania Ciała Chrystusa, czyli Kościoła.

Na chrześcijańskim Wschodzie pierwszy traktat o kapłaństwie napisał św. Jan Chryzostom, biskup Konstantynopola. Dialog O kapłaństwie, napisany pomiędzy 381 a 386 rokiem, omawia godność i wielkość kapłaństwa, zasady głoszenia Słowa Bożego przez kapłana oraz porusza kwestię pracy duszpasterskiej i osiągnięcie osobistej świętości. Drugim traktatem zadedykowanym kapłaństwu jest dzieło Pseudo-Dionizego Areopagity Hierarchia kościelna, napisane około roku 500. Źródłem hierarchii kościelnej jest wyłącznie Jezus Chrystus, jej zadaniem jest przeprowadzenie wiernych chrześcijańskich drogą oczyszczenia i oświecenia aż do zjednoczenia z Bogiem w wieczności. Na ziemi dokonuje się to poprzez uczestnictwo w sakramentach, rozumienie Boskiego Objawienia oraz spotkanie się w miłości z Bogiem. Autorem trzeciego traktatu o kapłaństwie był Maksym Wyznawca. Napisał on po roku 625 dzieło *Wtajemniczenie*, w którym symbolicznie wyjaśniał liturgię i mówił o cechach boskiego dzieła uzdrowienia i zbawienia. Maksym zwracał uwagę na fakt, że święcenia nakładają na kandydata do kapłaństwa kenozy na wzór Chrystusa. Celem kapłańskiego pójścia za przykładem Zbawiciela jest wyciśnięcie w duszach wiernych znaku Bożego dziecięctwa.

Autorzy traktatów o kapłaństwie powstałych w Kościele Zachodnim akcentowali bardziej godność i świętość wynikającą z funkcji i ich podmiotu, natomiast autorzy traktatów o kapłaństwie działający

w Kościele na Wschodzie podkreślali przede wszystkim tajemnicę Wcielenia Boga jako jedyne źródło świętości i godności kapłańskiej. Dlatego gdy patrystyczni autorzy zachodni konkretyzowali zasady życia kapłańskiego w szeregu norm liturgicznych, dyscyplinarnych i moralnych, autorzy wschodni podkreślali, że życie kapłańskie stanowi pewnego rodzaju kontynuację arcykapłańskiego zadania Chrystusa.

Podsumowanie

Podstawowe teksty patrystyczne ukazują nam, że w I wieku istniały w pierwotnym chrześcijaństwie rozmaite tendencje, jak i terminologie dotyczące urzędu kapłańskiego. Przetwały tylko dwie struktury pochodzące z okresu apostołskiego: judeochrześcijańscy prezbiterzy oraz etnochrześcijańscy episkopi i diakoni. W wyniku fuzji tych struktur, która dla całego Kościoła dokonała się w III wieku, doszło do powstania kapłaństwa monarchicznego o trójstopniowej strukturze: biskup, prezbiter, diakon.

Od III wieku przyjmuje się też niestosowane wcześniej określenie samego urzędu kapłaństwa chrześcijańskiego: grecki Wschód zaczyna stosować na określenie swoich kapłanów, przede wszystkim biskupów, termin *ἐπίσκοπος*, a łaciński Zachód zaczyna określać swoich biskupów terminem *sacerdos*. Pod koniec III wieku urząd kapłaństwa chrześcijańskiego posiada w większości Kościołów lokalnych strukturę trójstopniową, jest także określony poprzez funkcję sakralną jako właśnie kapłański, a na pierwszy plan zdecydowanie wysuwa się funkcja przewodniczenia liturgii eucharystycznej.

Jak pokazują nam traktaty poświęcone kapłaństwu, od IV wieku w Kościele Wschodnim rozwija się wizja sakralna osoby kapłana, natomiast w Kościele Zachodnim – wizja kultycznego postrzegania urzędu kapłańskiego. Istnieje też trzeci sposób postrzegania kapłaństwa. Tę wizję możemy określić jako ministerialną: biskup jest widziany jako sługa pośród ludu kapłańskiego.

Z teologicznego punktu widzenia epoka patrystyczna przekazuje teologii średniowiecznej: trójstopniowość urzędu kapłańskiego; następnie tendencję do sakralizacji i sacerdotalizacji posług kapłańskich; trzy modele postrzegania kapłaństwa: sakralny, kultyczny i ministerialny; oraz teologię kolegialności biskupów i teologię posługi Piotrowej.

o. dr hab. Dariusz Kasprzak OFMCap

Wykład wygłoszony został podczas pielgrzymki do Sanktuarium Matki Bożej w Kalwarii Zebrzydowskiej 30 września 2009 r. Wykład ten w pełnej wersji został złożony do druku w „Polonia Sacra”.

Odkryć drogę ucznia Jezusa

W dniach 6 – 11 lipca 2009 odbyła się w Krakowie Letnia Szkoła Animatorów Biblijnych „Odkryć drogę ucznia Jezusa”. Tego typu wakacyjna szkoła – już po raz drugi – została zorganizowana w Międzyzakonnym Wyższym Instytucie Katechetycznym we współpracy z Dziełem Biblijnym im. Jana Pawła II.

Zaproszenie zostało skierowane do studentów, katechetów, nauczycieli, animatorów grup biblijnych, osób konsekrowanych i świeckich, słowem wszystkich, którzy pragnęli poszerzyć wiedzę o Ewangelii św. Marka, pogłębić umiejętności z zakresu stosowania zasad i metod analizy tekstu biblijnego oraz prowadzenia kręgu biblijnego. Na to zaproszenie odpowiedziało 30 osób z całej Polski.

Szkołę prowadziła ekipa działająca pod kierunkiem ks. prof. dr. hab. Stanisława Haręzgi, do której należały: s. dr Weronika Dryl OSU, s. dr Emmanuela Klich OSU i dr Beata Urbanek.

Na zajęcia składały się różne formy pracy. Ksiądz Profesor prowadził wykłady dotyczące teologii Ewangelii wg św. Marka. Ukazywał kolejne bloki tematyczne, tak by uczestnicy Szkoły mogli stopniowo poznać, że św. Marek wprowadza czytających na drogę ucznia Jezusa i przeprowadza ich przez kolejne jej etapy.

Równie ważnym i mocnym elementem Szkoły był jej wymiar praktyczny. Część warsztatowa obejmowała dwojakiego rodzaju spotkania w kilkusobowych grupach.

Pierwsze z nich to ćwiczenia, podczas których uczestnicy nabierali umiejętności interpretacji tekstu biblijnego poprzez proste ćwiczenia z analizy strukturalnej, egzegezy i aktualizację. Drugi rodzaj pracy w grupach to krąg biblijny. Każdego dnia uczestnicy grup zapoznawali się praktycznie z tą metodą spotkań biblijnych.

Ważnym duchowym podprowadzaniem do duchowości Ewangelii Marka była kontemplacja ikony „Mój Przyjaciel”, prowadzona przez s. dr Weronikę Dryl OSU. W klimat kultury hebrajskiej pozwalały się wczuć śpiewane w oryginale pieśni, których teksty pochodziły ze Starego Testamentu.

Jak na szkołę biblijną przystało, istotnym jej elementem była modlitwa. Wieczorne wprowadzenia do Liturgii Słowa dnia następnego, choć zasadniczo miały charakter edukacyjny, doskonale łączyły w sobie oba wymiary i przygotowywały do owocniejszego przeżycia porannej mszy św. Modlitwa słowem Bożym odbywała się zarówno indywidualnie, jak i wspólnotowo.

W czasie trwania Szkoły był również czas na rozmowy, nawiązywanie relacji, wieczorny spacer po Krakowie z przewodnikiem (p. Ania Nieć) i pielgrzymkę do Sanktuarium Jezusa Miłosiernego w Łagiewnikach.

s. Anna Emmanuela Klich OSU

Katedra Mariologii WT Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II
Papieski Wydział Teologiczny św. Bonawentury „Seraphicum” w Rzymie
Pontificia Accademia dell’Immacolata
zapraszają na międzynarodową sesję naukową

POŚREDNICTWO PODPORZĄDKOWANE JEDYNEMU POŚREDNIKOWI

piątek, 20 listopada 2009 r., godz. 9.00
Kraków, ul. Franciszkańska 1, sala 120

Część I

9.00 - *otwarcie sesji* – ks. prof. dr hab. J. M. Dyduch, rektor UPJP2
– o. prof. dr. hab. Z. Kijas, rektor „Seraphicum”
9.15 - *Moje drogi (czy bezdroża) do teologii pośrednictwa*
– o. prof. dr hab. S. C. Napiórkowski (KUL)
10.00 - *Pośrednictwo Maryi w przepowiadaniu Ojców Kościoła* – ks. dr M. Gilski (UPJP2)
10.30 - *przerwa*
10.45 - *Macierzyńskie pośrednictwo w Duchu Świętym* – dr Monika Waluś (UKSW)
11.15 - *Pośrednictwo Maryi a pośrednictwo Internetu* – o. prof. dr hab. Z. Kijas („Seraphicum”)

11.45 - *dyskusja*
12.45 - *przerwa obiadowa*

Część II

14.15 - *Pośrednictwo łaski* – o. prof. dr. hab. T. D. Łukaszuk (UPJP2)
14.45 - *Pośrednictwo słowa* – ks. dr W. Ostafiński (UPJP2)
15.15 - *przerwa*
15.30 - *Kościół jako sakrament dialogu. O eklezjalnym pośrednictwie zbawczym* – ks. dr A. Nadbrzeźny (KUL)
16.00 - *dyskusja*
16.45 - *podsumowanie*

Muzyka polskich mistrzów

Jeszcze przed oficjalną inauguracją roku akademickiego 2009/2010 Chór „Psalmodia” Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie wyrusza w podróż z koncertami muzyki polskiej w ramach projektu „Muzyka polskich mistrzów w kulturalnych stolicach Niemiec i Beneluksu”. Dzięki zaangażowaniu chórzystów oraz członków Fundacji im. Świętej Królowej Jadwigi dla Papieskiej Akademii Teologicznej wydarzenie to będzie współfinansowane przez Instytut Adama Mickiewicza w Warszawie w ramach programu „Promocja kultury polskiej za granicą”, realizowanego z ramienia Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej.

Projekt obejmuje cykl siedmiu koncertów Chóru „Psalmodia” UPJP2, mających promować dokonania muzyczne wybitnych współczesnych kompozytorów polskich wśród niemieckiej i belgijskiej Polonii oraz mieszkańców odwiedzanych miast. Na repertuar koncertowy składać się będą dzieła nie tylko twórców uznanych i cenionych na świecie, takich jak Mikołaj Henryk Górecki czy Wojciech Kilar, ale również mniej znanych szerszej publiczności, takich jak Romuald Twardowski, Józef Świder, Juliusz Łuciuk, Andrzej Koszewski. Wysoki poziom artystyczny wykonywanego repertuaru gwarantuje grono doskonałych wykonawców.

Założony w 1988 roku Chór „Psalmodia” UPJP2 od ponad dwudziestu lat bierze czynny udział w uroczystościach swojej macierzystej uczelni, miasta Krakowa, a także krakowskiego Kościoła. Zespół wielokrotnie zdobywał pierwsze nagrody na festiwalach chóralnych, koncertując w Polsce i za granicą. Jako chór akademicki niejednokrotnie współpracował z zawodowymi zespołami: Chórem Polskiego Radia

w Krakowie, Operą Krakowską, Filharmonią im. Karola Szymanowskiego w Krakowie. Nagrywał też dla Telewizji Polskiej. W trakcie zagranicznego tournée zespół poprowadzą Katarzyna Śmiałkowska oraz Marcin Wróbel, absolwenci Akademii Muzycznej w Krakowie, asystenci dra Włodzimierza Siedlika, wybitnego chórmistrza, dyrektora Chóru Polskiego Radia w Krakowie i założyciela „Psalmodii”.

Pomiędzy 7 a 15 października 2009 r. chór przemierzy trasę koncertową, obejmującą następujące miasta:

Drezno	– 7 października
Jena	– 8 października
Essen	– 10 października
Bruksela	– 11 października
Mannheim	– 12 października
Norymberga	– 13 października
Lipsk	– 14 października

Wszystkich, którzy chcieliby współtworzyć piękną muzykę chóralną, wykorzystując przy tym także inne swoje umiejętności, a do tego dobrze się bawić i odwiedzać piękne miejsca, zapraszamy na próby chóru. Odbývają się one w każdy wtorek i czwartek między godziną 19.00 i 21.00 przy ul. Franciszkańskiej 1, w sali 211 B.

Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego

Mateusz Prendota

Duszpasterstwo Akademickie „Patmos” 2009/2010

ROZKŁAD JAZDY W TYGODNIU

EUCHARYSTIA (kościół św. Marka)

NIEDZIELA

18.00 – Przygotowanie (próba śpiewu) – w kościele

19.00 – EUCHARYSTIA

20.00 – Spotkanie wspólne przy stole w „Dziupli”
(ul. św. Marka 10)

W TYGODNIU

pn., wt., śr., pt. 18.30 – Eucharystia z rozważaniem
o Ewangelii

PONIEDZIAŁEK, 19.30 – Grupa biblijna (Dziupla,
ul. św. Marka 10), Ania Bodzińska, ndspl@yahoo.fr

WTOREK, 19.30 – Spotkanie modlitewne (kościół
św. Marka)

½ godz. – rozważanie o modlitwie wewnętrznej

½ godz. – modlitwa w ciszy

ŚRODA, 19.30 - Diakonia muzyczna – próba
śpiewu (Dziupla, ul. św. Marka) – Ania Anioł,
aniol.anna@poczta.fm

Zespół poezji śpiewanej – 1-2 razy w miesiącu,
wg ustalenia

PROGRAM 2009/10

REKOLEKCJE ADWENTOWE

29. XI, 6. XII, 13. XII. 2009, g. 19.00 – kościół
św. Marka w Krakowie

REKOLEKCJE O MODLITWIE W CISZY
I SYLWESTER NA POTRÓJNEJ

27.XII.2009 – 2.I.2010 – Pustelnia na Potrójnej

REKOLEKCJE WIELKOPOSTNE

22-24 II. 2010, g. 19.00

kościół św. Marka w Krakowie

WYJAZD NA PUSTELNIĘ NA POTRÓJNEJ
1-3. V. 2010

„ŚLADAMI ŚW. PAWŁA, cz. II”

lipiec 2010 – Pielgrzymka do Jordanii, Syrii
i Libanu

WRZESIEŃ 2010 - Tygodniowe rekolekcje
o modlitwie w ciszy – Pustelnia na Potrójnej

DUSZPASTERZ AKADEMICKI:

ks. Andrzej Muszala

e-mail: muszalan@wp.pl

tel./SMS: 608 633 950

DYŻUR DUSZPASTERZA
W KONFESJONALE

wtorek, środa 18.00-18.30

kościół św. Marka

Fotoreportaż

Krakowski Salon Maturzystów PERSPEKTYWY 2009; 14-15 września 2009

Wykłady otwarte w roku akademickim 2009-2010

JAN PAWEŁ II. POSŁUGA MYŚLENIA

Ośrodek Badań nad Myślą Jana Pawła II UPJP2
Wykłady odbywają się w Centrum Jana Pawła II
przy ul. Kanoniczej 18 w Krakowie o godz. 17.00.

15 października 2009 – o. dr Michał Łukoszek
OSPPE (WSD OO. Paulinów, Kraków), „Tajemnica
jedności Kościoła w nauczaniu Jana Pawła II”

19 listopada 2009 – dr Mirosław Harciarek
(Politechnika Częstochowska), „Podstawy
psychologii realistycznej według Karola Wojtyły

10 grudnia 2009 – dr Arkadiusz Modrzejewski
(Uniwersytet Gdański), „Uniwersalizm myśli Karola
Wojtyły/Jana Pawła II”

14 stycznia 2010 – o. dr hab. Jan Machniak, prof.
UPJPII, „Posłannictwo s. Faustyny Kowalskiej
w myśli Jana Pawła II”

25 lutego 2010 – prof. dr hab. Karol Tarnowski (UPJP2,
Kraków), „Od fenomenu do fundamentu”

18 marca 2010 – dr hab. Zofia Zarębianka, prof. UJ
(UJ, Kraków), „Twórczość literacka Karola Wojtyły
wobec tendencji współczesnej literatury”

22 kwietnia 2010 – ks. prof. dr hab. Łukasz
Kamykowski (UPJP2, Kraków), „U źródeł odnowy
kard. Karola Wojtyły – 30 lat później”

20 maja 2010 – ks. dr hab. Władysław Zyzak (UPJP2,
Kraków), „Istota kapłaństwa w nauczaniu Jana Pawła II”

BIBLIA W KULTURZE ŚWIATA

Wykłady odbywać się będą w trzeciej soboty miesiąca
od października do maja w budynku przy ulicy
Franciszkańskiej 1, w godzinach 10.00–14.00

17 października 2009 - Czym jesteś, Biblio? –
ks. prof. dr hab. Tomasz Jelonek
Rozwój pisma i redakcji ksiąg biblijnych – ks. dr hab.
Roman Bogacz

21 listopada 2009 - Biblia a mity kosmogoniczne –
ks. prof. dr hab. Tomasz Jelonek
Początki świata i człowieka w świetle Biblii
i archeologii – dr Wiesław Kic

19 grudnia 2009 - Biblia a mity o powstaniu
człowieka – ks. prof. dr hab. Tomasz Jelonek
Biblijny świat zwierzęcy – dr Anna Wajda

16 stycznia 2010 - Biblia a mity o złotym okresie –
ks. prof. dr hab. Tomasz Jelonek
Ogrody w kulturze człowieka starożytnego –
dr Zofia Włodarczyk

20 lutego 2010 - Biblia a mity o walce kosmicznej –
ks. prof. dr hab. Tomasz Jelonek
Zwierzęta apokaliptyczne – dr Anna Wajda

20 marca 2010 - Biblia a oczekiwania ludów –
ks. prof. dr hab. Tomasz Jelonek

Wierzenia pośmiertne i obrządek pogrzebowy ludów
biblijnych – dr Wiesław Kic

17 kwietnia 2010 - Biblia a mity o końcu świata –
ks. hab. dr hab. Tomasz Jelonek

Symbolika roślinna w Apokalipsie św. Jana – dr Zofia
Włodarczyk

15 maja 2010 - Biblia – historia zbawienia
opowiedziana językiem mitycznym? – ks. prof. dr
hab. Tomasz Jelonek

Historia i geografia w przekazie biblijnym – ks. dr
hab. Roman Bogacz

Katedra Nauk Pomocniczych Historii i Archiwistyki
WHiDK

SYMBOL – ZNAK – PRZESŁANIE. WYTWORY RĄK LUDZKICH

Wykłady odbywać się będą w każdą drugą sobotę
miesiąca w budynku przy ul. Franciszkańskiej 1, sala
201, godz. 10.00 – 13.00

Pierwsze wykłady 10 października 2009

Rozpoczynamy czwarty cykl wykładów otwartych
z zakresu symboliki pod wspólnym tytułem „Symbol
– znak – przesłanie”. Po wykładach dotyczących
symboliki roślin, zwierząt i człowieka przyszedł czas
na pokazanie symbolicznego znaczenia przedmiotów
i wytworów rąk ludzkich.

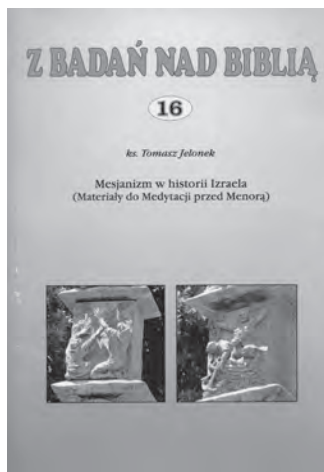
W trakcie spotkań poruszane będą tematy związane
z symbolicznym znaczeniem przedmiotów w różnych
kulturach i religiach. Między innymi omawiany
będzie problem „artes minores” u pierwszych
chrześcijan, symbolika naczyń liturgicznych oraz
przesłanie, jakie niosą przedmioty w kulturze
koptojskiej. Przedstawione zostaną także zagadnienia
biblijnego imperatywu pracy oraz symbolika gestów
i znaczenie ubioru na przestrzeni wieków.

Wykłady prowadzą między innymi profesorowie
Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II, Instytut
Botaniki im. Szafera PAN, Uniwersytetu
Jagiellońskiego oraz pracownicy naukowcy innych
polskich uczelni.

*Na ostatnich zajęciach można będzie otrzymać
zaświadczenie o udziale w wykładach otwartych
(36 godz. wykładowych).*

Szczegółowy program wykładów dostępny będzie
na pierwszych zajęciach oraz na stronie internetowej
www.upjp2.edu.pl

Ks. Tomasz Jelonek, *Mesjanizm w historii Izraela*
(Materiały do badań przed Menorą), „Z badań nad Biblią”, t. 16, Kraków 2008, s. 298.

Medytacje przed Menorą to cykl wykładów, jakie ks. prof. dr hab. Tomasz Jelonek prowadził na Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie. Był to specyficzny wykład historii Izraela według płaskorzeźb, które znajdują się na monumentalnej Menorze stojącej naprzeciw Knesetu w Jerozolimie. Wykłady poświęcone mesjanizmowi miały za tło dwie z tych płaskorzeźb, z których pierwsza przedstawia nadzieję mesjańską, a druga aliję, czyli powrót do Izraela. Publikacja przedstawia problem mesjanizmu w historii Izraela. Termin „mesjasz” pochodzi od semickiego słowa, który w języku oryginalnym znaczy „namaszczony”. Przez mesjanizm w Starym Testamencie rozumie się zapowiedź i oczekiwanie specjalnego wysłannika Bożego, który nazywany jest mesjaszem. Natomiast chrystologia Nowego Testamentu wykazuje, że obiecany mesjaszem jest Jezus. Autor objaśnia najpierw żydowską lekturę Biblii, następnie analizuje problem mesjanizmu i chrystologii, mesjanizm żydowski w początkowym etapie judaizmu, w poglądach eseneńczyków, apokryfach Starego Testamentu i w Hagadzie. Przedstawia obraz mesjasza u rabinów, pierwsze ruchy o charakterze mesjańskim, wypędzenie Żydów z Hiszpanii w roku 1492, kabałę w Safed, ruchy mesjańskie, także w dwudziestym wieku, i kwestię Żydów mesjanistycznych, którzy pozostali w ramach judaizmu i uznają Jezusa za mesjasza. Pierwsza taka wspólnota powstała w Nowym Jorku w 1967 roku, dzisiaj jest ich około 350, z czego w samym Izraelu działa około 50. Wszystkich zainteresowanych odsyłam do lektury tej bardzo interesującej książki.

Renata Dulian

Ks. Grzegorz Godawa, *Przemiany w postawach religijnych rodziców uczniów przygotowujących się do pierwszej spowiedzi i Komunii Świętej*, Kraków 2008, s. 156.

To temat dysertacji doktorskiej pod tym samym tytułem. Publikacja ta wpisuje się w bogaty dorobek badań nad religijnością dorosłych Polaków. W badaniach poddano krytycznej analizie kwerendę wybranej literatury przedmiotu oraz badania empiryczne, wykorzystywane w naukach pedagogicznych (ankieta, wywiad, metody projekcyjne). Posłużono się metodą sondażu diagnostycznego i wywiadu pogłębionego. Całą grupę badawczą stanowili katolicy, jednak nikły ich procent określił się jako osoby niewierzące. Zmiany postaw religijnych obserwuje się w sferze moralnych poglądów, w której zaznaczyła się tendencja do odchodzenia od akceptowalności nauczania Kościoła, zwłaszcza w sferze antykoncepcji, aborcji, eutanazji. Jednocześnie ta grupa respondentów uważa, że takie poglądy nie wykluczają możliwości korzystania z sakramentów świętych. Grupą rodziców, która wywarła największy wpływ na wyniki badań, są rodzice w wieku 36-45 lat. Pytania o religijność podzieliły respondentów na trzy grupy. Około 30-40 % stanowili rodzice zaangażowani w przygotowanie dziecka i samych siebie do uroczystości pierwszokomunijnych. Druga grupa to rodzice interesujący się kwestiami duchowych przygotowań w stopniu bardzo ograniczonym, z reguły niebiorący udziału w praktykach religijnych ani w spotkaniach. Ostatnia grupa, około 20-30%, to rodzice, którzy nie wzięli udziału w badaniach i niewiele można powiedzieć o ich religijności.

Renata Dulian

Marcin Majewski, *Mieszkanie chwały. Teologia sanktuarium Izraela na pustyni*
(Wj 25-31; 35-40), Kraków 2008, s. 350.

Przedmiotem rozważań jest opowiadanie o *mieszaniu na pustyni* (Wj 25-31 i 35-40). Opowiadanie to należy do tzw. materiału kapłańskiego Pięcioksięgu. D. Barsotti uważa, że tekst Wj 25-40 jest fundamentalny dla wszelkiej chrześcijańskiej refleksji religijnej i należy do najbardziej doniosłych fragmentów, które mogą stać się punktem wyjścia dla myśli teologicznej. Autor przedstawia analizę literacką tego tekstu poprzez określenie kontekstu, gatunku, autora opowiadania. Następnie przeprowadza egzegetyczną analizę treści samego opowiadania, tak aby pokazać kapłańskie rozumienie mieszkania i poszczególnych elementów. Kluczowymi zagadnieniami okażą się konsekracja mieszkania przez obłok i chwała Jahwe oraz konsekracja kapłanów, nieodłącznego elementu sanktuarium, kwestia kapłańskiej idei obecności Bożej w mieszkaniu i Izraelu oraz kwestia opisu mieszkania w kategoriach stworzenia świata. Poświęcenie zbudowanego mieszkania i ustanowienie kapłaństwa jest równoznaczne z rozpoczęciem izraelskiego kultu. Jest rozumiane w tym dokumencie jako drugie stworzenie, stworzenie izraelskiej społeczności Bożej jako apogeum historii Izraela. Mieszkanie jest miejscem, gdzie nie tylko człowiek zbliża się do Boga poprzez regularny kult – tu także Bóg zbliża się do człowieka. Doświadczenie pustyni sprawi, że do ziemi obiecanej wkroczy już nie ten sam lud, ale Kanaan posiądzie lud nowy, pełen chwały obecności Bożej.

Renata Dulian

KALENDARIUM ROKU AKADEMICKIEGO 2009/2010

I semestr

30 IX	środa	Pielgrzymka do sanktuarium Matki Bożej w Kalwarii Zebrzydowskiej (godz. 10.30) Droga Krzyżowa (godz. 14.00)
1 X	czwartek	Rozpoczęcie zajęć pierwszego semestru
16 X	piątek	Inauguracja roku akademickiego 2009/2010 Msza św. w kolegiacie św. Anny (godz. 10.00) uroczyste otwarcie roku akademickiego w sali Filharmonii (godz. 12.00)
25 X	niedziela	Hołd składany św. Janowi z Kęt Msza św. w kolegiacie św. Anny (godz. 17.00)
16 XI	poniedziałek	Msza św. za zmarłych pracowników naukowych wyższych uczelni miasta Krakowa w kolegiacie św. Anny (godz. 18.00)
8 XII	wtorek	Uroczystość Niepokalanego Poczęcia NMP 28. rocznica powołania PAT

22 XII – 2 I 2010

FERIE ŚWIĄTECZNE

11 I	poniedziałek	613. rocznica powołania Wydziału Teologicznego w Krakowie Msza św. i uroczyste promocje w Katedrze Wawelskiej (godz. 10.00)
27 I	środa	Zakończenie zajęć pierwszego semestru

28 I – 6 II

Zimowa sesja egzaminacyjna

08 – 13 II

PRZERWA SEMESTRALNA

II semestr

15 II	poniedziałek	Rozpoczęcie zajęć drugiego semestru
22 – 27 II		Sesja poprawkowa

1 – 7 IV

FERIE WIELKANOCNE

8 V	sobota	Uroczyste promocje w kolegiacie św. Anny
5 VI	sobota	Zakończenie zajęć drugiego semestru
8 VI	wtorek	Wspomnienie św. Jadwigi Królowej

7 – 19 VI

Letnia sesja egzaminacyjna

1 – 18 IX

Sesja poprawkowa